

მწყმსი

1888-1888

«მწყმსი» გამოდის თვეში ორჯერ, ყოველი თვის თხუთმეტს და ოც-და-ათ რიცხვებში.

გ ა ზ ე თ ი ს ფ ა ს ი :

«მწყმსი»	«მწყმსი» რუსული გამოცემით
12 თთვით 5 მან.	12 თთვით 6 მან.
6 — 3 —	6 — 4 —

გაზეთის ფულის და ყოველ გვარი წერილების გაგზავნა შეიძლება რედაქციაში ამ ადრესით: *Въ Конурис, Въ редакцію „Мѣмесі“ (Пастырѣ).*

ყველა სტატიები და კორრესპონდენციები, რომელნიც რედაქციაში იქნებიან გამოგზავნილნი დასაბეჭდავთ, უთუოდ ვრცლად და გასაგებად უნდა იყენენ ავტორთაგან ხელმოწერილნი. ავტორთაგან გამოგზავნილი სტატიები შეიძლება ხან-დის-ხან შემოკლებით და შესწორებით დაიბეჭდონ.

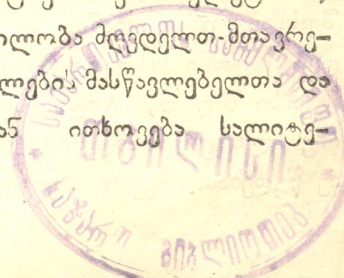
სტატია, რომელნიც არ დაიბეჭდებიან, სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მათის ხარჯით უკანვე დაებრუნოს.

სტატიები მიიღებიან რუსულ ენაზედ დაწერილნიც და თარგმნით დაიბეჭდებიან.

რ ე ღ ა ქ ც ი ი ს ა ზ ა ნ .

ღღეს გადადექით სწორედ მეზვიდე წელიწადში, რაც ჩვენი ქართული გამოცემა დავიწყეთ და მეზუთე წელიწადში—რაც რუსული გამოცემა გამოდის. შვიდი წელიწადი დიდი დრო არ არის და ამისათვის, შეიძლება, ზოგიერთმა ჩვენი შვიდი წლის ამ საქმეზედ სამსახური დიდად არაფრად ჩააგდოს. მაგრამ, შვიდი წლის სამსახური სალიტერატურო ასპარეზზედ და ისიც ჩვენს ქვეყანაში, სადაც ნაცვლად შემწვობისა, დახმარებისა და თანაგრძნობისა, ზოგიერთები ხელს გიშლიან და გზაზედ გელობებიან, სწორედ დიდად ჩასაგდები და შესანიშნავია. ძნელად წარმოადგენს გამოუცდელი კაცი საზოგადოდ ყველა რედაქტორების და გამომცემლების (რასაკვირველია, ვისაც გულით და კეთილის აზრით საქმისათვის ხელი მოუკიდნია) უაჯაო შრომას და ღვაწლს და ჩვენსას განსაკუთრებით. შეითქვამს წინედ და კვლად ვიმეორებთ, რომ ჩვენ გამოცემათა საქმე სულ განსაკუთრებულ და განსხვავებულ მდგომარეობაშია ჩა-

ვარდნილი და ამისათვის განსაკუთრებულ და განსხვავებულ შრომასა და ღვაწლს ითხოვს. სხვა საერო წოდების გამოცემათა რედაქციებს ერთი განსაკუთრებული მიზანი აქვთ აღებული და ერთგვარი ხელის მომწერლები ჰყავსთ და ამისათვის შრომაც და ხარჯიც ერთნაირი მოსდისთ. პილეთ ეხლა სასულიერო რუსეთის ეპარქიალური გამოცემანი. უმეტეს ნაწილად მათში იბეჭდებიან მარტო სასულიერო მართებლობის განკარგულებანი და შესდგებიან მარტო ერთი ოფიციალური ნაწილისაგან. არიან, რასაკვირველია, ზოგიერთი ეპარქიალური გამოცემანი, რომლებშიაც ოფიციალური ნაწილის გარდა, არა ოფიციალური ნაწილიც არის, მაგრამ, სამუშაოდ, არა ოფიციალურ ნაწილშიდ მთელი წლის განმავლობაში ორ-სამ საინტერესო სტატიის და შენიშვნის გარდა ვერას ნახავთ. არ ეხმარება გაზეთის წარმატების საქმეს არც სახელმწიფო შემწეობა, არც ჩინებული ჯამაგირი, რომელიც ენიშნება რედაქტორს, არც ცირკულიარული მიწერილობა მღვდელთ-მთავრებისა, მიმართული სასწავლებლები მასწავლებელთა და მღვდელთადმი, რომელთაგან ითხოვება სალიტე-

რატურო ასპარეზზედ შრომა და სტატიების წერა (იხ. ამ 1888 წლის «Странникъ» ი მარტის თვისა). მკითხველების გემოვნების დაკმაყოფილებაზე ბევრს არავენ შრომობს, ვინაიდან ჟურნალზედ ხელის-მომწერლები ნიადაგ ერთი და იგინივე არიან, რად-გან მათში ჟურნალის გამოწერაზე უარის თქმა არა-ვის შეუძლიან.

ჩვენ გამოცემათა საქმე კი სულ სხვაა. მართულ გამოცემასთან ჩვენ ვსცემთ რუსულ გამოცემასაც, რომლის შემოსავალი არასოდეს არ ფარავს გასავალს. მარტო ერთ სასულ იერო რუსულ გამოცემას არასოდეს არ შეუძლია საქართველოს საქსარხოსოს სამღვდე-ლოებაში იმდენი ხელის მომწერლები შეიძინოს, რომ თავისი შემოსავლით რეგიანმა ჟურნალმა ან გაზეთმა ია ისებოს სახელმწიფო დახმარების მიუღებლად. რატომ? იმიტომ, რომ ნამეტანმანაწილმა ჩვენი სამღვდელოები-სამ რუსული ენა არ იცის. მაშ რაღათ დაარსეთ რუსული გამოცემა? გვეტყვის მკითხველი. არა მიმ-ხედველი სხვა-და-სხვა დახმარებლებელ მიზეზთა, ჩვენ მიუცილებელ საქმედ დავინახეთ რუსული გამო-ცემის დაარსება მართულ გამოცემასთან. იმას გარ-და რომ ყველა ოფიციალური განკარგულებანი სა-ვალდებულოა იმეჭდებოდენ რუსულ ენაზედ, ჩვენ სხვა-და-სხვა მოსაზრებებთაც ვხელმძღვანელობდით, როდესაც რუსული გამოცემა დავაარსეთ. მართად-ერთი რუსული ბეჭდითი სიტყვით შეგვიძლია შევატყობინოთ ჩვენ რუსეთის მაღალ სასულიერო მართებლობას და საზოგადოებას ჩვენი დაღბინება და გაჭირება, ჩვენი საქირება და ჩვენი მდგომარეობა. მხოლოდ ერთი მიუდგომელი რუსული ბეჭდითი სიტყვით შეგვიძლია გამოვიწვიოთ დახმარება და ყურადღება მართებლო-ბისა და რუსეთის საზოგადოებისა. მართული გამო-ცემით შეგვიძლია ჩვენ გავაცნოთ რუსეთის ცხოვრე-ბას ჩვენი მკითხველები, მაგრამ რუსეთის საზოგა-დოებას არ შეუძლია ჩვენი ცხოვრება და მდგომარეობა შეიტყოს მარტო ქართული გამოცემის სა-შუალებით. ამათ გარდა ჩვენ კიდევ სულ სხვა მო-სარებანი გვქონდა სახეში რუსული გამოცემის და-არსების დროს. შევლამ კარგად იცის, რომ ჩვენი მშობლები არაფერს არ ზოგვენ, რომ რუსული ენა შესწავლონ თავიანთი შეილებს სასწავლებლებში. რო-დესაც ისინი სასწავლებლებიდან გამოდიან და სოფ-ლებში მიდიან, დიდის დავიდარაბით შესწავლილი რუსული ენა რამდენიმე წლის შემდეგ სრულებით აკრწებდათ. ჩვენი რუსული გამოცემა მათთვის, სწო-

რედ უნდა ესთქვათ, თვით-მასწავლებელია, რომლის საშუალებით ზოგი მათგანი დაეწყებულს სიტყვებს ინსომებს და ზოგი კი ჩინებულად ვითარდება თარ-გმანის საშუალებით რუსული ენის სწავლებაში, მით ნამეტურ რომ ყველა საინტერესო სტატიები და შე-ნიშვნები რუსულიდან ქართულად ითარგმნებიან და ქართულიდან რუსულად. თუმცა ცხადი იყო ჩვენ-თვის რუსული გამოცემის ხარჯი და პირველ წლებში ქართული გამოცემაც დიდ ხარჯს მოითხოვდა ჩვენგან და მოითხოვა კიდევ, მაგრამ ჩვენ მხად ვიყავით და დღესაც მხად ვართ არ დაეზოგოთ ჩვენი შეძლე-ბა ამისთანა საზოგადო სასარგებლო საქმისათვის.

პატარაობიდან მიუცილებელ ჩვეულებად გვქონ-და მიღებული დაწყება საქმისა მცირედგან და დიდზედ გადასვლა, ხელის მოკიდება საქმისა ენერგიულად და გულით. სხად დაკვირვებაც ცხოვრებამ, რომ ამ წესით კაცი უფრო მალე მიადწევს თავის სურვილს, ვინემ მაშინ, როდესაც საქმეს იწყებს დიდიდან.

1883 წელში ჩვენ უწმიდესი და უმართებულესი სინოდის ნება დართვით და კურთხევით ქართული გამოცემა დაიწყო და ამით საზოგადოება, ასე ესთქვათ, ბევრად თუ ცოტად, მოვამზადეთ რუსული გამოცემისა-თვის. ვინაიდან მთელ საქართველოს საქსარხოსოში არ არსებობდა არავითარიმე ისეთი გამოცემა, რომლის საშუალებით შესაძლებელი ყოფილიყო სხვა-და-სხვა ოფი-ციალურ განკარგულებათა გამოცხადება სამღვდელო-ებაში, 1885 წელში უწმიდესი და უმართებუ-ლესი საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორამ ჩვე-ნი გამოცემის პირველი განყოფილება უქაზის დად-გენილობით მიიღო ოფიციალურ ორგანად და სამ-ღვდელოებას ნება მისცა ეკკლესიის ფულით გამო-წერა ეს ორგანი. ამით ბევრმა ღარიბმა მღვდელმა ისარგებლა და შეიძლო ჟურნალის გამოწერა და კითხვა, მაგრამ მრავალნი თავიანთი ფულით იწერენ ეკკლესიისა გამო; მრავალნი კი ვერ იწერენ როგორც თავიანთი ისე ეკკლესიების სიღარიბისა გამო და დაუ-ღვერობის მიზეზითაც. მაგრამ სასულ. წოდების გარდა, სასინარულოდ, ჩვენ შევიძინეთ მრავალნი ხელის-მომ-წერელნი საერო წოდებათაგან, და, ჩვენდა გასა-კვირველად, არა მარტო მართლ-მადიდებელნი, არა-მედ სხვა ქრისტიან აღმსარებელნიცა, როგორც ჩვენ ქვეყანაში, ისე სამხლვარ გარედ მცხოვრებნი.

სასულიერო მთავრობის, ეპარქიის მღვდელ-მთავრების და საზოგადოების ამისთანა თანაგრძობაში ჩვენ მოგვცა ღონე და საშუალება ჩვენი მიზნის მტკიცედ და ვრცლად აღსრულებისათვის. იმას გარდა რომ სასულიერო მთავრობის განკარგულებათა ეაცხადებთ სასულიერო წოდებაში რუსულსა და ქართულს ენაზე როგორც ყურნალში ბეჭედით, ისე ცალკე, ჩვენ გამოვეცით სარწმუნოებრივი და ზნეობრივი შინაარსის სხვა-და-სხვა წიგნაკები და გავავრცელეთ ხალხში არა ნაკლებ ოც-და-ათი ათასი ცალისა, ღვთისმშობლის სახელობაზედ სიონის საკრებულო ტაძართან არსებული «ქმობისაგან» შედგენილ 25000 წიგნაკების გარდა.

ამას გარდა ჩვენ განზრახვა გვქონდა და გვაქვს გამოვცეთ ცალკე წიგნაკებად ჩვენი შესანიშნავი მონასტრების და ტაძრების და საქართველოს ეკლესიის წმიდანების ცხოვრების აღწერილობანი (მცხეთის სობორს და წმინდა ნინას ცხოვრების, ზელათას მონასტრის და ღვით აღმაშენებლის ცხოვრებისა, მოწამეთის მონასტრის და წმიდათა მოწამეთა ღვით და ძონსტანტინეს ცხოვრების აღწერილობანი უკვე გამოვეცით, როგორც რუსულს ისე ქართულს ენაზედ სურათებით თითოეული მათგანი 1500 ცალი).

ჩვენდა საუფეშოდ, ამ ჩვენიანების თანაგრძობას დაემატა ზნეობრივი და განათლებული დახმარება მისი მაღალ ყოველად უსამღვდელოესობის, საქართველოს ექსარხოზის, არქიეპისკოპოსის პალაატისა-ხალხისაგან ქათალიკოსად წოდებულისა, რომლის განათლებულმა თანაგრძობამ ჩვენში გააორკვეცა ენერგია და გაგვამხნევა მომავალი შრომისათვის.

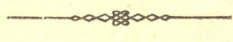
მართლ-კახეთის სამღვ. უკანასკნელ ეპარ. კრებაზე მთელი კრების დეპუტატებმა ითხოვეს, რომ რედაქცია ჩვენი ყურნალისა გადაგვეტანა თბილისში, რომელიც საქსარხოზოსის შუა გულ ადგილად და საქართველოს სატახტო ქალაქად იწოდება. სრული და მდებრული: 1) მის მაღალ ყოველად უსამღვდელოესობის საქართველოს ექსარხოზის, არქიეპისკოპოსის პალაატის განათლებულ დახმარებაზე, ეპარქიის მღვდელთ-მთავრების და სამღვდელოების დახმარებაზე და თანაგრძობაზე და საზოგადოების ამისთანა სასიამოვნო ყურადღებაზე, ჩვენ მომავალი წლიდამ გადაგვაქვს რედაქცია ქ. თბილისში. მართი მცირე დაბიდგან თუ ექვსის წლის განმავლობაში ამისთანა საძნელო საქმე ვაწარმოვეთ და ამდენი სასარგებლო და ადვილად

გასაგები წიგნაკები გამოვეცით, ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ თბილისიდგან ქალაქის საზოგადოების დახმარებით უფრო შეგვიძლებდებოდა მძიმე ტვირთი და უადვილესად მიეხწვეთ ჩვენს მიზანს და დაეკმაყოფილებთ მკითხველთა საზოგადოების მოთხოვნებს და სურვილს.

ამასთან ჩვენ ზნეობით მოვალეობათ ვრაცხათ გულითადი მადლობა გამოუტყდათ როგორც ჩვენს ნიადაგ თანამშრომელთა ი. თ. სანებლიძეს, მ. ბ. ლამბაშიძეს, დეკ. ნ. ძალლისტოვს, ისე შემთხვევით თანამშრომლებს: ბბ. ბ. საძაგელოვს, მ. ილურიძეს და სხვათა, რომელნიც თავის თანამდებობის სინილისა-ნად აღსრულების გარდა ყოველთვის შოულობენ თავისუფალ დროს სალიტერატურო ასპარეზზედ შრომისა და მოღვაწეობისათვის. ამასთან გულითად მადლობას ვსწირავთ ჩვენ თანამოძმეთა ბლალორჩინთა: სამსონ ანჯაფარიძეს, იოანე აბაშიძეს, იელიანე აბესაძეს, ბიორგი ბერიძეს, სიმონ ბენაეცს, თ. ბოშუას, ალექსი ბეორგობიანს, ზ. ბძელიეცს, ბ. ბამბაროცს, ალ. ბულისოცს, ნ. ბელიძეს, ბრ. ღვიდოცს, ზ. ჯიოეცს, სიმონ მლიეცს, მრ. ვეფხეძეს, ა. კეკელიას, დ. ძალატოვს, ნ. ძალანდარიშვილს, მრ. ძანდელაქს, მქრ. ძაჭახიძეს, იოანე მრეველოცს, მ. მაქარაძეს, მ. მეუნარგიას, მ. მკედლიძეს, მ. ნახუილოცს, დ. სირბილაძეს, მ. სნირტლაძეს, მ. შუკოცს (ტერსკის სამე.), ს. შიფშიძეს, ა. შარაბიძეს, ი. ჭვიშვილს, ალ. ჭიჭინაძეს, ლ. ჭიპაშვილს, თ. ხოშტარიას, ბ. ხუნუნის, ი. ჩხენკელს, ი. წერეთელს და არისტარქ თეოხარს იმ გულითადი თანაგრძობისათვის, რომელსაც ისინი ჩვენ ნიადაგ გვიცხადებდნ და გვიცხადებენ.

მადლობას ვსწირავთ აგრეთვე ყველა საერო წოდების პირთა, ჩვენს ყურნალზე ხელის მომწერთა, რომელთაც ჩვენ მოგვცეს ნივთიერი შემწეობა ჩვენი მძიმე ტვირთის შესამსუბუქებლად. სრული იმედი გვაქვს მათი ზნეობრივი თანაგრძობისა შემდეგ დროებშიაც. დაწერილებით პირობანი ყურნალ-გაზნთზე ხელის-მოწერისა იხილეთ განცხადებაში.

დეკ. დავ. ღამბაშიძე.

მღვდლის სამსახურისადმი მოწოდებაზე. *)

რამდენათაც უნდა შეისწავლოს სასულიერო სასწავლებლის მოსწავლემ საღმრთო-მეტყველო მეცნიერების სხვა-და-სხვა ნაწილები, — ცხოვრებაში პრაქტიკულად მათი გამოყენება მისთვის ყოველთვის ფრიად საძნელო დარჩება. ცოდნის საქმეში გამოყენება ძლიერ ძნელი მოსახერხებელია და ამ ხერხის შეძენა შეიძლება მხოლოდ ბევრით დაკვირვებით და გამოცდილებით. სკოლა, რამდენათაც განვითარებული უნდა იყოს იგი, მასში მეცნიერებათა შესწავლა ყოველთვის მხოლოდ პირველი მოსამზადებელი ნაბიჯია პრაქტიკულის ცხოვრებისათვის. იგივე ითქმება არა მარტო ღვთისმეტყველებაზედ, არამედ ყველა სხვა მეცნიერებაზედაც. მქიმი, ინჟინერი, არქიტექტორი, მიწის მუშა და სხვა, — სანამ პრაქტიკულად არ გამოიცდებიან, — საქმეს ყოყმანობით, შიშით და კრძალვით ეკიდებიან და ძლიერ ხშირად ვარდებიან დიდს და მცირე შეცთომებში. ახალგაზდა მღვდელი, რა ზედმიწევნითაც უნდა იცოდეს მან ქადაგების კანონები, სანამ გამოცდილებით არ შეეჩვევა ის მსმენელთა ნამდვილ საქმიროებაზედ გულ-მხურვალე და სრულის რწმენით ლაპარაკს, სანამ ის არ დახელოვნდება მხურვალე და გრძობით სავსე სიტყვების წარმოთქმაში, — ვერასოდეს ვერ მოახდენს ჯეროვანს შთაბეჭდილებას მსმენელებზე და მასი სიტყვა ყოველთვის დაემგზავნება «რეალს, რომელი ოხიან, გინა წინწილს, რომელი ხმობედ», როგორც იტყვის მოციქული პავლე (1 კორ. 13, 1). მღვდელმა, რაც უნდა მშვენიერად შეისწავლოს წირვალოცვის ტიბიკონი, მაინც მუდამ იკოჭლებს თავის მღვდელ-მოქმედების აღსრულებაში, სანამ პრაქტიკულად არ გაიწრთნება და არ გაეარჯიშდება ყველა ამ გვარ საქმეებში. მსვეე ითქმის სხვა სკოლებზედაც საღმრთისმეტყველო მეცნიერებისა. ამიტომ აუცილებლად საჭიროა, რომ სასულიერო სასწავლებლებში ჯეროვანი ყურადღება ექნეს მიქცეული საღმრთისმეტყველო მეცნიერების პრაქტიკულად გამოყენებას და მოხმარებას.

მღვდელი არ უნდა იყოს უმეცარი სხვა საზოგადო განმანათლებელ საქმეცნიერო საგნებშიაც. იქას ხშირად შეხედება ყოფნა განათლებულ საზოგადოებაში და ოჟ იქ მან გამოიჩინა უმეცრება, ამით ძლიერ დამცირდება იმ საზოგადოების თვალში, — საერო წოდების კაცები ზიზღით დაუწყებენ მას ყურებას და ეს ზიზღი მღვდლებისადმი, რასაკვირველია, ძლიერ დაუსუსტებს მათ სარწმუნოებრივს გრძობას. ბარდა ამისა ერთ დროს აქეთ ზოგიერთ მეცნიერებათა მტრულად და ეჭვით დაუწყეს ცქერა ქრისტიანულს სარწმუნოებას. თუმცა მრავალი აზრები და შეხედულებანი, გამოგონილნი ამა ქვეყნის ბრძენთაგან, თავის თავადვე მალე ირღვევიან და მტყუნდებიან თავის სიყალბისა და სიცრუისა გამო, — მაგრამ მათ ნაცვლად საჩქაროდ აღგენენ და იგონებენ ხელ-მეორეთ ახალ-ახალ აზრებს და შეხედულებათა და აწოდებენ უბედურს გონებას კაცისას, ვითომც და უკანასკნელს სიტყვას მეცნიერებისას, — და მართლაც ბევრნი მათ იღებენ, როგორც უტყუარს და ნამდვილს ჭეშმარიტებას. მღვდელს უნდა შეეძლოს ამ ცრუ აზრების გამტყუნება და გაბათილება, — რასაც ისინი, რასაკვირველია, ვერ შესძლებენ, თუ მათ კარგად არ ეცოდინებათ საერო მეცნიერებანიც, ამ ნაირად სავლედლო პირთა მოსამზადებელ მეცნიერებათა პროგრამაში უნდა ადგილი მიეცეს საზოგადო და საერო მეცნიერებათაც. საყოველთაო და სამშობლო ისტორიას, სამშობლო და უცხო ენის ლიტერატურას, გეოგრაფიას, მათემატიკას, ფილოსოფიას, ბუნების მეცნიერებათა, და უცხოელთა ენებს, განსაკუთრებით ბერძნულს ენას, რომელზედაც დაუწერილი არიან დედანნი ახალი აღთქმის საღმრთო წერილისა და თხზულებანი ეკკლესიის დღათა მოძღვრათა და აგრეთვე ლათინურს ენას, რომელზედაც აგრეთვე სწერდენ მრავალნი წმიდანი მამანი.

თუ მომზადებითი სამეცნიერო განათლება საჭიროა მღვდლისათვის, მით უმეტეს საჭიროა მისთვის სასულიერო — ზნობრივი აღზრდა. ტყუილა არ უთქვამს იესო ქრისტეს მოციქულებისათვის: «თქვენ ხართ მარილნი ქვეყნისანი»; ამასთანავე დაუმატებია:

*) იხ. «მწკმსი»-ს № 20.

«უკეთუ მარილი იგი განქარდეს, რაითამე დაიშარი-
ლოს? არღარა შემძლებელ არიან მერმე, არამედ გან-
დებად გარე და დათრგუნვად კაცთა მიერ» (მათ. 5,
13); ესე იგი თუ მღვდელი, რომელიც მოწოდებულია
თესვად ქრისტიანულ ქველ-მოქმედებათა და კეთილ
საქმეთა სამწყსოში,—მოკლებული იქმნება თვითონ
ამ ქველ-მოქმედებათა და კეთილ საქმეთა, მაშინ ის
აღმოჩნდება უფარგისად და უნიჭოდ სამღვდლო სამ-
სახურში. ნაცვლად თავისი სამწყსოის ცხოვნებისა და
განწმენდისა, ის დასთეს მათ შორის ყოველგვარს სი-
ბილწესს და სიბინძურესს მცენიერებისას და როგორც
მტაცებელი მგელი, «წარიტაცნის და განიბნინის
ცხოვარნი» (იოან. 16, 12). ამაოდ ეცდება ის და-
ფაროს თავისი საჩილარი საქმეები, ტყუილად მო-
ანდომებს ის პირმოთენიებას კაცთა წინაშე; ბორო-
ტება არ დაიშლება. სიტყვანი იესო ქრისტესი: «არა
არს დაფარული, რომელი არა გამოსცხადნეს»
(მათ. 10, 26), აქაც შეგვიძლია მაგალითად წარ-
მოვიდგინოთ მთელი მათის საკვირველის ძალით.

სულიერ—ზნობრივნი თვისებანი, რომელნიც
უნდა შეემკობდნენ მღვდელს, უზენაესად კი არ მო-
ეცნებოდნენ მას, უეცრად კი არ ჩნდებიან მასში,
არამედ მოიპოვებიან ხანგრძლივის ვარჯიშითა და
ბრძოლით იმ განსაცდელებთან, რომლებიც ეწვევიან
კაცს მისის ჭკუისაგან და ხორცისაგან, ქვეყნისა და
ენშაქისაგან. მოციქული პავლე ამბობს: «ბრძოლა
ჩვენი არს სულთა მიმართ უკეთურებისათა, რომელნი
არიან ცისა ქვეშე» (ეფ. 6, 12). მაშასადამე თუ
მღვდელს სურს აღვიდეს ამ ზნობრივ სიმაღლემდის,
მისთვის საჭიროა თავიდანვე მიიღოს მომზადებითი
სასულიერო ზნობითი აღზრდა. ამ ზნობრივს სუ-
ლიერს აღზრდას შეადგენენ ერთის მხრით სავარჯი-
შონი, რომელთაც შეუძლიან გააღვიძონ მასში კე-
თილ-მსახურება, შიში და სიყვარული ღვთისა, სიყ-
ვარული ეკლესიის სამსახურისადმი, ქრისტიანული
სიყვარული და მოყვებისადმი და სხვა სათნოებანი;
მეორე მხრით: განრინება ყოველთა, რაც კი ჰუნ-
ტავს და აშორებს მის გულს ამა სათნოებათაგან. ამი-
ტომ ერთი უმთავრესი მიზეზთაგანი სასულიერო
სასწავლებელთა არის—ისეთი მოწყობა მოსწავლეთა
ცხოვრებისა, რომელიც ავიწროებენ და განამტკიცე-
ბენ სულიერ-ზნობრივს თვისებათა მათში და ამას-

თანავე იცავენ მათ ყოველ განსაცდელთაგან, რომ-
მელთაც შეუძლიათ დაასუსტონ ესრეთი თვისებანი.
საშუალებანი, რომელნიც იხმარებიან განსამტკიცებ-
ლად კეთილ-ზნობრივ თვისებათა,—არიან: ლოცვე-
ბი, გულითადი მონაწილეობა წირვა-ლოცვაში,
სინანულის ზიარების საიდუმლონი, ჯეროვანი მარ-
ხულობა, საღმრთო წერილის კითხვა და სხვა სული-
ერად-აღმაშენებლის წიგნების და მტკიცედ აღსრუ-
ლება სასწავლებლების წესდებულებისა. ღილითა და
საღამოთი შევირდებმა უთუოდ უნდა ილოცონ. ეს
ლოცვები უნდა წარმოითქმებოდნენ გარკვევით, გრძო-
ბით და ლოცვებს რომ გაათავებენ, კარგი იქნება, თუ
თითოეული მოსწავლე დაუქრდება თავის-თავად დი-
ლას ამ კითხვებზე: «რა უნდა გავაკეთო მე დღეს
თავის სულიერად წარმატებისათვის? საღამოს მეორე
კითხვებზე: «როგორ გავატარე მე დღე ესე?» გარ-
და ამისა ყოველი მოქმედება, რაც უნდა იყოს, გა-
კეთება, ჰამა გინა სხვა რამე საქმე,—უნდა იწყე-
ბოდეს და თავდებოდეს ლოცვით, როგორც გვასწავლის
პავლე მოციქული: «გინა თუ სჭამდეთ, გინა თუ სუმი-
დეთ, გინა თუ რასაცა იქმოდეთ, ყოველსავე საიდუმ-
ლოდ ღმრთისა იქმოდეთ» (კ. 10, 31). შევირდები უსა-
თუოდ უნდა დაესწონენ წირვა-ლოცვას ყოველ კვირა-
უქმე დღეებში და მიიღონ მონაწილეობა ეკლესიურ
გალობაში და კითხვაში. ღანიშნული მკითხველად
ეკლესიაში უნდა კითხულობდეს აუჩქარებლად, გარ-
კვევით და იმდენად ხმამაღლა, რომ მლოცველთა
აღვილად შეეძლოს გათავება და გაგება საკითხვისა.
ზაღობა უნდა იყოს ღმობიერი და თან ისეთი, რომ
დამსწრეთ შეეძლოს გაგება საგალობლის აზრისა. რაღა
თქმა უნდა, რომ შევირდები ყოველთვის წესიერად,
კრძალვით და მართებულად უნდა იდგნენ წირვა-
ლოცვაში. სიზარმაცე, უმართებულოდ თავის დაქე-
რა ლოცვის დროს, უმიზეზოდ წირვა-ლოცვის გან-
ტევა შევირდეს უნდა ჩაეთვალოს ნიშნად მისი უფარ-
გისობისა სამღვდლო მოწოდებისათვის და უპირვე-
ლეს დაბრკოლებად მის მღვდლად ხელ-დასმეში.
საიდუმლონი სინანულისა და ზიარებისა, რომელთა
აღსრულების დროს კაცმა უნდა ჩაიხედოს თავის
გულისა და სინიდიის სრულ სიღრმეში, რომლე-
ბითაც იგი განიწმინდების ცოდვითაგან და მიიღებს
უხვსა მადლსა ღვთისას, შეადგენენ მეტად დიდს სა-

შუალეხას სულიერ ზნეობრივის აღზრდისას. ჩვენის აზრით სასულიერო სასწავლებლების შევირდნი უნდა იტყოდნენ აღსარებას და ეზიარებოდნენ ოთხჯერ წელიწადში; (სახელდობრ სასწავლებლო წლის დამდეგს, ქრისტეს შობის წინ, დიდ-მარხვაში და სულისწმინდის მოხელის წინ ღღეს. მარხვა არის სულიერად—ჰიგიენური საშუალება, დაწესებული წმიდა ეკლესიისაგან, რომლის დადგენილობათა უნდა ყოველი ქრისტიანი და უმეტეს ყოველივე მღვდელი უსათუოდ ემორჩილებოდეს. ამისათვის სასულიერო სასწავლებლების შვირდები უნდა მტკიცედ ასრულებდნენ ეკლესიოდგან დადგენილს მარხვებს და მხოლოდ მაშინ შეიძლება განთავისუფლება მარხულობისაგან, თუ რომ ავთ-მყოფობა ან სხვა რაიმე საბატო მიზეზი აღმოჩნდება და ეს მიზეზები შემოწმებული იქნებიან სასწავლებლის მთავრობის, მოძღვარისა და ეკიმისაგან. საღმრთო წერილის კითხვა და სხვა სულიერად აღმაშენებელი წიგნებისა განამტკიცებს კაცის სარწმუნოებას, გაცოცხლებს და აღამაღლებს მის სახელს, წააქვზებს სათნო ცხოვრებისადმი; ამისათვის სასულიერო სასწავლებლის შევირდები, სხვა საქმეებს როცა მორჩებიან, უნდა ხალისად და ბეჯითად ეჩვეოდნენ ესრეთს კითხვას.

სამეფო მატარებელი.

ხარკოვს ახლო

(17 ოქტომბრის უბედურება).

«Иправ. Вѣст.»-ში დაბეჭდილია ამბავი იმპერატორის მოგზაურობისა და იმ უბედურებისა, რომელიც მოხდა 17 ოქტომბერს ხარკოვს ახლო, ბორკასა და ტარანოვკას სადგურს შუა:

აი კვლავ გაფრიალდა დროშა გემზე ბათუმის ნავთ-სადგურში. ზემი ახსნეს და იმპერატორი თავისი უავეუსტოვის სახლობითა და ამალით წაბრძან-

და ჩრდილოეთისაკენ. ძავეასიაში ყოფნა და მოგზაურობა მათ უდიდებულესობათა სწორედ ზღაპარსა და ოცნებასა ჰგვანდა. იჭაურმა სხვა-და-სხვა ერმა დიდის აღტაცებით მიიღო თავისი მეფე-ბატონი. ქველანი ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ, რომ მეტის გულკეთილობითა და გულ-უხეობით დაეხდეთ დადებულს სტუმარსაო. რა არა ჰნახეს უავეუსტოვისა სტუმრებმა იმ საკვირველს ქვეყანაში: თვით მკვიდრი და მათი სხვა-და-სხვა გვარი შეხედულობა, საინტერესო ტაყები, ლამაზი და მოხდენილი ტანთ-ჩაცმულობა, ძლიერ-ვა-მოხილი კავასიის მხედრობა, ბუნებრივ მთანი, კლდენი, ზღვანი, უღაბნოს მსგავსი მანღური, ცხრათვალა მზე სამხრეთისა, მოწმენდილი ცა, დაუნის ქალები, ნავთის შადრენები, მთის მღინარენი, მხარულნი სახენი მკვიდროა, გრძობათ წარმოტყუენი სიტყვანი—ყოველივე ეს ჰნახეს და დადა, დადა ისიამოვნეს ამ მხით გაბრწყინვალეებულს ქვეყანაში, რომელსა დიდი მერმისი მოელის, რომელთა ძვირუასი აღმასია რუსეთის სამეფო გვირგვინისა.

...მაგრამ ვაი, რომ ამ სიამოვნებას, ამ მხარულეხას მოჰყვა საშინელი უბედურება და მხოლოდ მღვთის განგებამ გადაარჩინა მეფე და უავეუსტოვის მისი სახლობა. როცა გემი მივიდა სევასტოპოლში და პატარა ხანს უკან მხლევლნი და წვერნი ამალიანი უკვე ჩახსდნენ ვაგონებში, ყველამ თავისუფლად ამოისუნთქა: ახლა კი მოვრჩით ზღვის ღელვასა და მშვილობით ვიმოგზავრებთ ხმელეთზედაო, მაგრამ ღმერთმან სხვაფრივ ჰსაჯა. 17 ოქტომბერს, შუა დღისას, სამეფო მატარებელი დიდის სისწრაფით მიდიოდა. ანგარიშით, საათში სამოც ვერსის მანძილს გაივლიდა. ამ დროს მატარებელი იყო ბორკისა და კარანოვკას სადგურს შუა და ღრმა ხეცს უნდა გადასულიყო. იმპერატორის სახლეულობა და იმისნი ახლო მხლევლნი სასადილო ვაგონში ბრძანდებოდნენ და ისინი იყო საუზმეს ათავედნენ. უცებ საშინელი ჯახანი გახდა, მერე მეორე, მესამე... სასადილო ვაგონს კაცი ვეღარ იცნობდა, ისე მოიგრიხა და დაიმხვრა. თვლები ღერძებიანათ შორს გადისროლა; კედლები დაილეწა და ნაჭერ-ნაჭერად იქცა. სახურავი მოიგრი-

ხა, მარცხნივ გადისნიქა და დაემხო ზემოდამ ვაგონის ნამტვრევებს. აი სწორედ ამსახურავ ქვეშ მოჰყვა იმპერატორის სახლობა: მეფე, დედოფალი და უაფგუსტოესნი მათნი ძენი.

იმავე ვაგონში ბუფეტი იყო გამართული. აქ მოკვდა ვაგონში მოსამახურე; საჩუკე და ავეჯი დაიმსხვრა და დაილეწა. ის ვაგონი, რომელშიაც იყო დიდი მთავრინა მლოგა ალექსანდრეს ასული, მოტრიალდა გარდი-გარდმო. წინა კედელი მოჰკლიჯა და აქედამ გადისროლა დადი მთავრინა ფერდობზედ. სასადილო ვაგონიდან გადისროლა ფერდობზედ აგრეთვე დიდი მთავარი მხეილ ალექსანდრეს ძე და თავადი მბოლენსკი. სულ მცირე-წლოვანნი უაფგუსტოესნი ძენიც ფერდობზე გადსტყაოცნა, მაგრამ არაფერი სტყენიათ და სწუხდნენ მხოლოდ, რომ უაფგუსტოესი მათი დედა იმ დროს გვერდით არა ჰყვანდათ.

ზნათა მინისტრის ვაგონი მოსხლტდა პირველად რელსებს და ისე დაიმსხვრა, რომ წვრილს ნატყების მეტი არა დარჩენილა-რა ვაგონები ინერციის ძალით გაქანებულნი მიჰქროდნენ, ერთმანეთს ეჯახებოდნენ, იმახრებოდნენ და მათი ნამსხვრევი აქეთ-იქით იფანტებოდნენ ფერდობზედ. ღაუმტვრეველი გადარჩა მხოლოდ სამი წინა და სამი უკანა ვაგონი. საშინელი სანახავე იყო ეს ამოდენა დამსხვრეული ვაგონები და დაჭრილნი და დახოცილნი, რომელნიც მწარედა ჰყენესოდნენ. ჰქროდა ცავე ქარი, მოდიოდა წვიმა და საშინელი ძანძახი იყო.

ხელმწიფე იმპერატორმა მადლობა შესწირა ღმერთს თავისის სახლობის ასეთის სასწაულით გადარჩენისათვის და მერე თვით თავისის ფეხით დაათვალიერა ის საუბედურო ადგილი. სამეფო ჯარა-ეკიმს უბრძანა დაუყოვნებლივ შემწეობა აღმოუჩინე დაჭრილთა და დაშავებულთაო. დაიწყეს ახლა ძებნა დახოცილთა და დაჭრილთა. ზოგიერთს კაცი ველარ იცნობდა, ისე იყვნენ დამახინჯებულნი. დახოცილთა შორის საჩქაროდ იპოვეს ექმის თანამემწე ჩეკუეერი, ფელდ-ეგერი და შტაბს-კაპიტანი ბრეში. სულ დაი-

ხოცა 21 კაცი და 37 სუბუქად და მძიმეც დაჰკრა. მრთი ამ დაჭრილთაგანი მალე გარდაიცვალა. მდნავ დაშვებულთა და ნატყენტა ყურადღება არ მიაქციეს თავის ნატყენობას და ზემოხსენებულს სიაშა არ იქმნენ ჩათვლილნი. ბევრს სისხლი გადმოსდიოდა გაკაწრულისა და ნატყენის ადგილიდამ. ხელმწიფე იმპერატორი, თუმცა ფეხი იტყინა, მხნედ დადიოდა ყველგან იმ ტალახში და წვიმაში და ანუგეშებდა ალერსიანის სიტყვებით. ხელმწიფე იმპერატორიცა ყურადღებას არ აქცევდა თავის ნატყენს ხელს და სკდილობდა შემწეობა მიეცა უფრო ძრაველ დაჭრილთათვის.

ამალის წევრთაგან უფრო დაშვებულთა ფლოგელადიუტანტი შერემეტიევი. ბული აქეს უფრო ნატყენი და ერთი თითი მოგლეჯილია. შრეალინა გრაფინია მარია გოლენიშჩევა-ძუტუხოვისას ჯერ ვერ შეეშინა, რომ ფეხი ჰქონდა ნატყენი, მაგრამ მალე იგრძნო ტყივილი და, მეტი ღონე არ იყო, უნდა დაწოლილიყო დაჭრილთა ვაგონში. ნატყენობა აღმოაჩნდათ აგრეთვე სამეფო კარის მანისტრს გრაფს შორონცოვ-დაშკოვს, სამხედრო-გენერალადიუტანტს მანოვსკის, ანილოვიჩის, რიხტერს, და რეინს. ძალან არის დაშვებულნი ბარონ შერნვალი, რომელიც საკაცეთი გადიტანეს სანიტარულს ვაგონში.

გახ. «НОВ. ВР.»-ში ბ-ნს პეტერბურგელს მოყვანილი აქეს თავისი ბაასი სასახლის მხატვარ მ. ა. ზიჩისთან, იმ ზიჩისთან, რომელმაც ჩვენის უკვდავის «მეფის ტყაონის» ძვირფასის გამოცემისათვის სურათები დაჭახტა და რომელიც 17 ოქტომბრის უბედურობის დროს იმავე ვაგონში ყოფილა, რომელშიაც საუზმეს მიირთმევედა ხელმწიფე იმპერატორი თავისის ოჯახითა და მახლობლებითთურთ.

სასადილო ვაგონის წინა ნაწილია, — უთქვამს ზიჩის: — ეჭირა ბუფეტს, ბოლოზედ გამართული იყო საუზმეს მოსამზადებელი გაყოფილება ბუფეტისავე. იმით სასადილო ვაგონის შუა დიდი სტოლი იდგა, მილურსმული ვაგონის იატაკსა და კედლებზედ.

მოგვყავს დაწერილებით, თუ ვინ როგორა მჯდარა საუზმის დროს; მარცხნივ მხარეს პირველი ადგი-

ლი ბუფეტისაკენ სტოლის სიგრძეზედ ეჭირა ფლი-გელ-ადიუტანტს შერემენტიევს, იმის გვერდზედ იჯდა გენერალ-ადიუტანტი ზინოვიევი, სტატს-დამა შერემენტიევისა, ხელმწიფე იმპერატორი, ფრეილინა გრაფინია ძუტუხოვისა, გენერალ-ადიუტანტი რიხტერი, დიდი მთავარი ბიორგი პლექსანდრეს ძე და ლეიბ-აკუშორი ბირში; მარჯენიე ბუფეტისაკენ პირველს ადგილზედ, ფლიგელ-ადიუტანტის შერემენტიევის პირ-და-პირ, იჯდა მხატვარი ზიხი, შემდეგ ფრეილინა გრაფინია ძუტუხოვისა, მემკვიდრე პრინცი, გენერალ-ადიუტანტი პოსიეტი, ხელმწიფე იმპერატორისა, გრაფი მოროცოვ და შკოვი, გენერალ-ადიუტანტი მარტინოვი, დიდი მთავრინა მსენია პლექსანდრეს ასული და, სულ ბოლოზედ, ბირშის პირ-და-პირ, გენერალ-ადიუტანტი ჩერეენი.

ის იყო ქაში მოგვიტანესო, — განაგრძო თურმე თავისი მოთხრობა მ. ა. ზიხიმ — დაეინახე, რომ მსახური, რომელიც ჩემ მხრივ დასტრიალებდა სუფრას, ჩემსკენ წამოვიდა საქმლით, ერთბაშად წინ წამოვიდა, ქაშის ჭურჭელი წამოიღო, ევლარ შეიმავრა და ცხელი საქმელი მხრებსა და მუხლებზედ გადმომასხა. ზონზედ არ ვიყავი ჯერ მოსული, რომ სამი საშინელი ჯახუნი მომესმა: პირველს ჯახუნზედ ჯეწიდან იატაკი გამოგვეცალა, მეორეზედ — ვაგონმა მარცხნიდან მარჯენიე პირი იბრუნა და გარდი-გარდმო დასდგა ლიანდაგზედ — ვაგონის ჭერი დაგვეცა, ზედ დაგვეხურა და ისე დაგვამწყვდია, თითქო სამარეში ვყოფილყავითო. ასეთმა მდგომარეობამ სულ რამდენსამე წამს გასტანა. იმისის წყალობით, რომ ვაგონის ჭერი თალივით იყო, ძალიან არ დაგეწოლია, მით უმეტეს, რომ ჭერი ირიბად დაგვეცა და არა პირ-და-პირ. ჩემს მხარეს ვაგონის კედელსა და ჭერს შუა ვასავლელი ადგილი იყო და იქილამ გამოვფოფხდი; ჩემს შემდეგ გამოვიდა ძუტუხოვისა, იმის შემდეგ ხელმწიფე იმპერატორი. შევლანი სასწაულე-ბრიე გადაეჩრით განსაცდელს, თუმცა ზოგიერთი ჩვენგანნი დაწავებულნი და ნატყენნი არიან. ხელმწიფე იმპერატორს მარჯვენა ჯიბეში ვერცხლის სათამბაქოე ჰქონდა და ისე მავრად დასცემოდა ჭერი ვაგონისა, რომ სულ ერთიანად დაჰყვეოდა; გენერალ-ადიუტანტს ჩერეენს სარკის ნამსხვრევები მოჰხვდა მარცხენა ხელში და კისერში და დაიჭრა; აგრეთვე ნატყენნი არიან გენერალ-ადიუტანტები ზინოვიევი, პოსიეტი და მარტინოვი. მრთს ამათგანზე ისეთი

ზედმოქმედება იქონია ზემოხსენებულმა უბედურებამ, რომ თავისდა უნებურად, უგრძობლად ჩაიღო ვერცხლის კოეზი ჯიბეში და უფერად გადააფიწყდა სახელი თავისის მოკლულის მსახურისა. შევლაზედ მეტად დაწავებულია ფლიგელ-ადიუტანტი შერემენტიევი, რომელსაც მარცხენა ხელის თითები მოგლეჯილი აქვს და მკერდი დაჟეჟილი. მოსამსახურე ლაუტერი, რომელიც ხელმწიფეს ადგა თავზე და ემსახურებოდა პოდნოსით ხელში რყევამ ბუფეტში შეისროლა და იქვე სული განთხევენა. შევლანი, ვინც კი ბუფეტში იყო, ან დახოცილნი არიან და ან დამახინჯებულნი.

მე ძალიან ადვილად გადაეჩრით. როგორც ჰხედანო, მხოლოდ რამდენსამე ალაგას ოდნავ მაქვს ხელი გაკაწრული, მაგრამ აქამდე კიდევ თვალ-წინ მიდგა ის უბედურება.

აი კიდევ ორიოდ ამბავი, ამავე გაზეთში დაბეჭდული: ბარონი შერნვალი, თავში დაჭრილი, ფერდოზე იჯდა, გამორცტიანებული იყო, ხმა-კრინტს ვერ რღებდა და მხოლოდ ხელებს-და იქნედა. ამასთან მივიდა ხელმწიფე იმპერატორისა, შემოიხსნა ბაშ-ლული და თავი შეუხვია. დიდი მთავრინა მლგა პლექსანდრეს ასული (ექვსის წლისა) სასადილოს ვაგონის მომდევნო ვაგონში იჯდა. ეს ვაგონი სასადილო ვაგონს მოექცა წინ, თითქოს ერთი ვაგონი მგორეზედ გადაუსროლია ვისმეო. როცა მლგა პლექსანდრეს ასული განთავისუფლდა ვაგონიდან, გარედ გამოვიდა და ხელმწიფე იმპერატორი დაინახა, უთხრა: „მაშა, ნუ სწუხარ, მე არა მიჭირს-რა, არ დაეწავდი, მაგრამ ამას იქით-კი აღარ წამოვალ“.

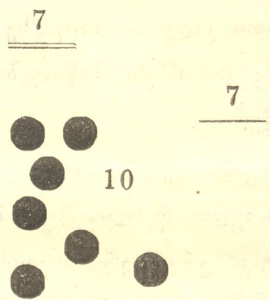
მთხივე მოსამსახურე, რომელიც ბუფეტში იყვნენ, და მომუშავენი, მუშათა ვაგონში მყოფნი, დახოცილები არიან. გზათა სამინისტრო ვაგონში, რომელიც სულ ნაჭერ-ნაჭერ არის ქცეული, იყვნენ ბარონი შერნვალი, გზის ინჟინერი კრონენბერგი და გამგე გზისა პოვანკო. ეს სამივენი რყევამ ვაგონის ერთის გამომტვრეულ ადგილიდან გამოჰქარა გარეთ. («ივერია»).

კეკეა ადგილისა, სადაც 17 ოქტომბერს 1888 წ. კადმოვარდა რელსებიდგან საიმპერატორო მატარებელი.

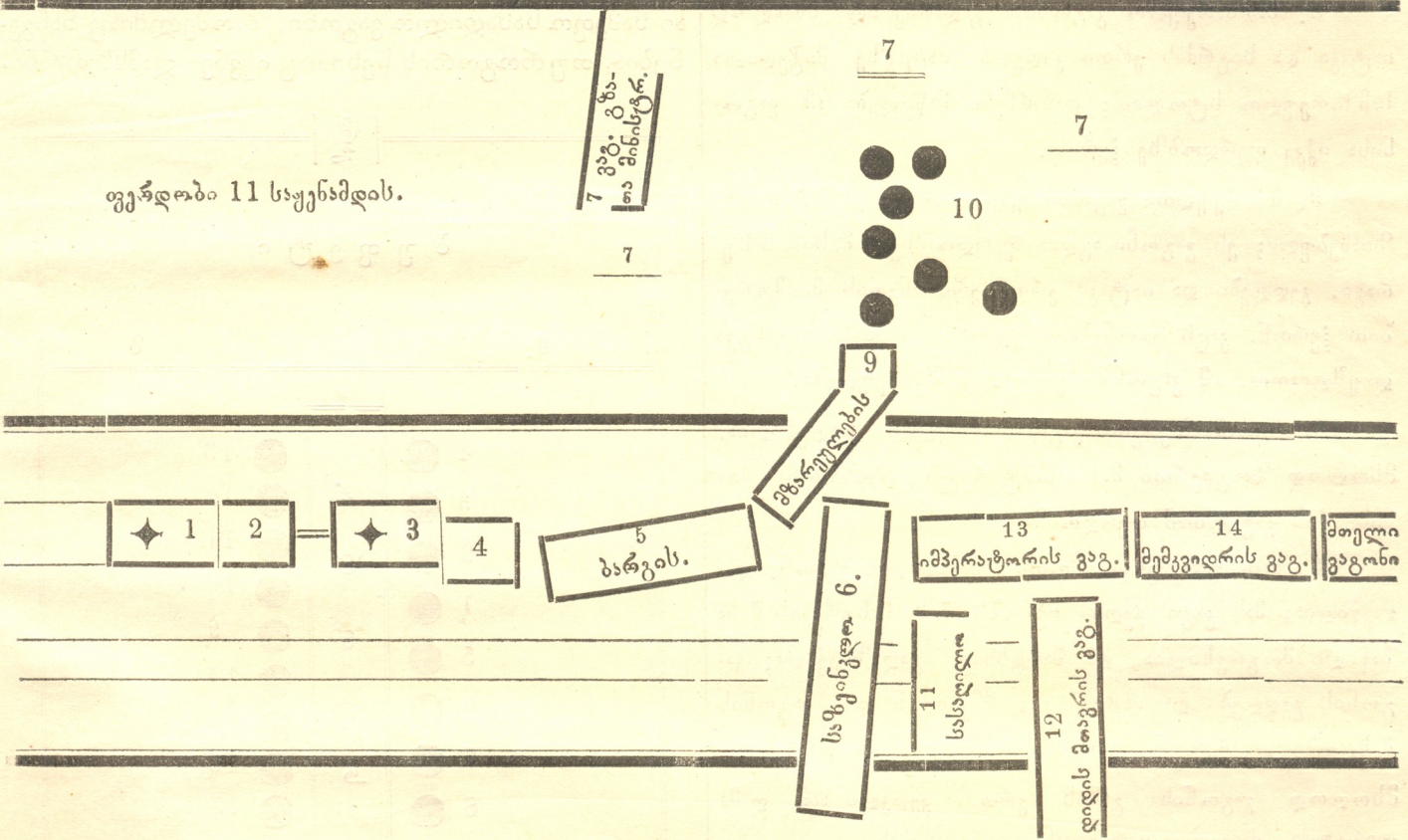
შემოდგომის წყალდიდობისაგან შეგუბული ტბა.

ფეკდობი 11 საყენამდის.

7 ვაგ. ბ. ბა-
სა მინისტრ.

7

ფეკდობი 11 საყენამდის.

8
სამზარეულო

მოგვეყვას რიგ-რიგობით ადწერილობა საიმპერატორო ვაგონთა, რომელნიც დამარცხდნენ 17 ოქტომბერს რეინის გზაზე მომხდარ განსაცდელის დროს.

- 1—2 ჰიჩკეკი მატარებელი სდგას რელსებზე და ხაფიულისა სილაში.
- 3—4. მეორე მატარებელი რელსებზედ გარჩენილა, მაგრამ მისი თვლები მოშორებულია რელსებს.
- 5. საბაჩგო მატარებელი მოსხლეტილია რელსებზე, რომლის ნაწილი უკანა დამსხვრეულია.

6. ბუფეტის და საზენკლა ვაგონი, სადაც სამეფო სამზარეულოს სსვა-და-სსვა მოწუბილობა და ავეჯები ეწეო, თუმცა უითავრესად დაუსიანებელი დარჩა, მაგრამ მოტრალეებულია და გზაზე გაჭდი-გარდმო-სდგას. ერთი თავი ვაგონისა გადაწეულია ნაფარ მიწაზე, ვაგონის წინა კედელი მთლად დამსხვრეული. ამ ვაგონში ყოფილან ხელისნები.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

ჩვენ მივიღეთ წიგნაკი «სანდალა». წავიკითხეთ კიდევ და დავრწმუნდით, რომ რასაც სწერდენ ამ წიგნაკზე, სწორეთ საფუძვლიანად. ამბობენ ხოლმე: «ალექსანდრე მაკედონელი დიდი კაცი იყო, მაგრამ სკამებს რათ ამტვრევო». მართალია, ზოგიერთ ჩვენ პოეტებში და მწერლებში ისეთი კაცებიც ურევიათ, რომელთა საქციელს გამოჩენილი ყაჩაღი ქიარიმაც კი არ იკადრებს, ისეთი «მამულის მოყვარენიც» ურევიათ, რომელნიც მხალ არიან თავის მამული და ზატრაბობა გროშზე გაჰყიდონ, ისეთი სიმართლის მქადაგებელნი და მწერალნიც ურევიათ, რომელთა ენა მიჩვეულა საზიზღარ სიტყუებს და ცილისწამებას, ისეთი ვაჟ-ბატონებიც ურევიათ, რომელნიც მიწასთან გაგაწორებენ, თუ ნიადაგ მათ ლიტინზე და თხოვნაზე ფულს არ აძლევ, მაგრამ აქედამ არ შეიძლება ის დასკვნა გამოიყვანოს კაცმა, რომ ჩვენში არც წინეთ და არც დღეს პათიოსანი მწერლები, მქადაგებელნი და პოეტები არ ყოფილიყოს და არც იყვენ. წიგნის შინაარსიდან ცხადათა სჩანს, რომ «სანდალას» ავტორს კაცობრიობის და განსაკუთრებით ჩვენი ხალხის ისტორია მცირედ აქვს შესწავლილი. ჩვენ მხოლოდ ერთი გარემოება გვაკვირვებს. როგორ მომხდარა, რომ სანდალას ავტორისათვის დაარსებულა ბეჭდითი სიტყუას თავისუფლება, როდესაც სხვებს საღმრთო წერილიდამ მოყვანილი სიტყუების დაბეჭდვის ნებასაც არ აძლევენ!..

* *

ძვეკასიაში მართლ-მადიდებელი ქრისტიანობის აღმადგინებელი საზოგადოების სკოლების ინსპექტორმა ამას წინეთ სთხოვა ამ საზოგადოებას სამსახურიდგან დათხოვნა. საზოგადოებამ შეიწყნარა ბ. ნიკიფოროვის თხოვნა და გაანთავისუფლა იგი სამსახურისაგან. მის ადგილზე კი დანიშნა ძიევის აკადემიაში კურს-შესრულებული მღვდელმონაზონი ლეონიდი (მქროპირიძე).

იმედია, რომ მამა ლეონიდი როგორც ახალგაზდა და განათლებული პირი ჯეროვან ყურადღებას მიაქცევს საზოგადოების სკოლებს.

* *

ბლალოჩინის მღვდლის მამა ბ. ბერიძისაგან ჩვენ მივიღეთ შემდეგი წერილი:

«19-ს ამ ოქტომბრის თვეს, ღამით გასტეხეს ალავერდის წმ. ბიორგის ეკლესია, რომელიც მღვბარეობს სენაკის მაზრაში და ავაზაკთა გაიტანეს ეცხლის ბარძიმ-ფეშხუმი, ვარსკლავი, და კოვზი, ერთი ახალი ეცხლის სტოლის კოვზი, სამირონე ახალი ეცხლისა, ერთი რკინის გაზი, ლახვარი ახალი ეცხლისა, ტარიანი, ხუთი მანეთი ფული და ერთი გირვანქა წმ. სამთელი,—ღირებული სულ ას.ხუთ მანეთად და ორ აბაზად. ზასაკვირველია ისეთის მაგარის კარის და ბოქლომის გატეხა, როგორიც ალავერდის ეკლესიასა ჰქონდა. ძარები მთლად რკინის არის, ბოქლომი სიმძიმით ერთი ფუთია. ავაზაკებს რკინის კეტებით (ლომებით) გაუტეხია ბოქლომი ეკლესიისა. პოლიციური გამოძიებით ჯერ დამნაშავენი არ არიან აღმოჩენილი. თუმცა ამ ეკლესიას ქონდა ოთხმოც მანეთამდი ფული, მაგრამ ეს ფული გადურჩა მტაცებლობას.

* *

სწორეთ გაჭირებული საქმე აქვსთ მოსწავლეებს ზოგიერთი სახელმძღვანელო წიგნების ყიდვით. ავილოთ მაკალითად «დედა ენა» და «ბუნების კარი» ბ.ნი ი. ბოგებაშვილისა. მს სახელმძღვანელოები ამ მოკლენაში მრავალ ჯელ გამოიცენ და პირველი გამოცემები შესამჩნევად შეცვლილ და შესწორებულ იქმნენ. მაგრამ ამ ბოლოს დროს ძლიერ მოუწმირეს გამომცემლებმა ამ წიგნების ახალ-ახალი გამოცემები, თუმცა არცერთს ბოლო გამოცემებს ამ კეთილი მიზნის ბეჭედი არ ასვია. ღალოცვილებო,—შედით ჩვენი ღარიბი შეგირდების მღვამარეობაში, სანამ ბრძანდეთ, ძველი სახელმძღვანელოები ვანდევნეთ ხმარებიდგან და ახალი გამოცემები აყიდვინეთ შეგირდებსო,—თითქო ახალ გამოცემებში მართლა ახალი ბევრი რამე იყოს!

საეჭვო კითხვების განმარტება.

I. ჩვენ მივიღეთ მოწამეთის მონასტრის მახლო-ბელი ერთი მღვდლისაგან შემდეგი წერილი:

«მონასტრებში სშირად ნათელენ ბავშვებს ბერები, ს:დაც მიჭყავსთ ხოლმე ნშობლებს და მიპქმელებათაც თვითონ ბერები სდგებიან». შემდეგ გეწერენ წერილს, რომ ესა-და-ეს მოენათლეთ და ჩასწერეთ მეტრიკაშიო. რაგორ უნდა მოვიქცეთ ამ შეთხვევაში?

მკვლესიური კანონით მღვდელ-მონაზონს აღკრძალული აქვს მიმრქმელად ყოფნა. მაშასადამე თუ ღლეს მართლა ჩვენ მონასტრებში ბერები მიმრქმელად სდგებიან და ნათელენ ბავშვებს,—ეს უნდა ჩაითვალოს კანონის დარღვევად და დაუყოვნებლივ მოისპოს ესრეთი უკანონო მოქმედება. თუ მართლა მონასტრის მახლობლად მოსახლე ხალხს ჩვეულებად აქვს შეიღების მონათელა მაინცა-და-მაინც მონასტერში, ამ შემთხვევაში მღვდელ-მონაზონთ უნდა მოსთხოვონ მშობელთ, რომ მათ თან მოიყვანონ მოსანათლავ შეილთან ადგილობრივი მღვდელიც და მიმრქმელიც; ბერ-მონაზონებს კი თავის მხრით შეუძლიათ, საიღამაც ჯერ არს, გამოითხოვონ მეტრიკის წიგნები და ჩასწერონ მათში საჭირო ცნობები მონათლულებზედ წესისამებრ, თუ ამის ნებას მისცემს კანონი.

II. შეიძლება თუ არა, რომ არქიმანდრიტები და წინამძღვრები წარდგინდენ ჯილდოებზე მეორე წესსკე დღიდაცნ მათის აღყვანისა არქიმანდრიტობის და წინამძღვრის საწისხზე?

III. შეიძლება თუ არა, რომ მღვდელი წარდგინდეს სეკუფიაზე სამი წლის შესრულებამდე დღიდაცნ სამღვდელო ენქქრას მიღებისა?

VI. ერთი ეპარქიადამ რამდენი პირის წარდგენა შეიძლება ჯილდოზე და რაგორ უნდა წარდგინდენ?

ბი კითხვები, რომელთა განმარტებას გეთხოვენ ჩვენ ზოგიერთი პირები. დაწვლილებით განმარტებას ამ კითხვების შესახებ ჩვენ დაუბეჭდავთ შემდეგ ნომერში.

მიიღება ხელის-მოწერა 1889 წლისათვის ორ-პირაულ გამოცემათა კართულს

„მ წ ყ ე მ ს ზ ე ლ“

და რუსულ «ПАСТЫРЬ»-ზედ

მიზანი და დანიშნულება გაზეთისა: 1) შეატყობინოს სამღვდლო და საერო წოდებას ყველა განკარგულება და მოქმედება უმაღლესთა სასულიერო და სახორციელო მართებლობათა, კონსისტორიათა და მღვდელ-მთავართა; 2) გაავრცელოს ქართველ სასულიერო წოდებაში და ხალხში სალიტერატურო სწავლა და ცოდნა საეკლესიო და საზოგადოებრივი ცხოვრების კითხვათა შესახებ; 3) გაავრცელოს საქართველოს სამღვდლო და საერო წოდებაში სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივი კეთილ ზნეობისა და სარწმუნოებისა და 4) აუხსნას და განუმარტოს სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურე პირთა ზოგიერთი საეჭვო კითხვები, რომელთა ცოდნა მიუცილებელ საჭიროებას შეადგენს მათთვის მტკიცედ მათი მოვალეობის აღსრულებისათვის.

ფ ა ს ი კ ა ზ ე თ ი ს ა :

12 თვით «მ წ ყ ე მ ს ი» 5 მ. | 6 თვით «მ წ ყ ე მ ს ი» 3 მ.
— ,, ორივე გამოცემა » — ,, ორივე გამოცემა 4 »
— ,, რუსული ,, 3 მ. | — ,, რუსული ,, 2 მ.

რედაქცია იმყოფება ქ. თბილისში საღვთის ქუჩაზე, მარკაროვის სახლებში.

რედაქციას აქვს კანტორები: ქ. მუთაისში ხანანაშვილების სახლებში და დ. შვირილაში რედაქტორის საკუთარს სახლებში.

გაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება როგორც რედაქციაში, ისე კანტორებში.

ბარეშე მცხოვრებთა გაზეთის დაბარება შეუძლიათ ამ აღრესით; Въ Квирилу, въ контору редакціи „МЦКЕМСИ“ и «ПАСТЫРЬ».

შ ი ნ ა ა რ ს ი: რედაქციისაგან.—მღვდლის სამსახურისადმი მოწოდებაზე.—ხარკოვის ახლო 17 ოქტომბრის უბედურება.—ახალი ამბები და შენიშვნები.—საეჭვო კითხვების განმარტება.—განცხადება.

რედაქტორი და გამომცემელი დეკ. დ. დამბაშიძე. Дов. цензурою Кутаись, 14 Ноября 1888 г.

საკუთარი მსწრაფლ-შეკვდავი რედაქციისა.